

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Vammaispalvelujen perhehoidon toimintaohje v.2023

1.1.2023 alkaen

Sisällysluettelo

1	Perhehoidon säädöstausta	3
2	Perhehoidon tarkoitus	3
3	Perhehoidon toteutustavat vammaispalveluissa	4
3.1	Perhekoti	4
4	Toimeksiantosopimus	6
5	Perhehoidon maksut	7
5.1	Hoitopalkkio	8
5.2	Kulukorvaus	9
5.3	Käynnistämiskorvaus	11
5.4	Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta	11
5.5	Perhehoidon matkakulut	12
6	Perhehoitajan asema	13
6.1	Perhehoitajan vapaa	13
6.2	Perhehoitajan koulutus	14
6.3	Vahingonkorvausvastuu/velvollisuus	15
6.4	Hyvinvointi- ja terveystarkastukset	15
6.5	Perhehoitajan sairastuessa	15
6.6	Perhehoitotyön päättyminen	16
7	Perhehoitoon sijoitettua henkilöä koskevat asiat	16
7.1	Asiakasmaksut	16
7.2	Perhehoitoon sijoitetun henkilön yksityisvarat	17
7.3	Palvelusuunnitelma ja itsemääräämisoikeussuunnitelma	18
7.4	Perhehoidon asiakaskansio	19
7.5	Vastuhenkilö	19
8	Yhteydenpito ja ilmoittamisvelvollisuus	20
9	Salassapito ja vaitiolovelvollisuus	21

Tekijät

Palvelujohtaja Tarja Hallikainen

Palvelupäällikkö Kristiina Räsänen

Johtava sosiaalityöntekijä Marita Haikonen

Perhehoidon sosiaalityöntekijä Viivi Turunen

1 Perhehoidon säädöstausta

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella eli Siun sotessa (jatkossa käytetään nimitystä Siun sote) noudatetaan perhehoidon toteuttamiseksi seuraavia säädöksiä:

- perhehoitolaki 263/2015, laki perhehoitolain muuttamisesta 510/2016
- sosiaalihuoltolaki
- laki kehitysvammaisten erityishuollosta
- vammaispalvelulaki ja vammaispalveluasetus
- laki vammaisetuuksista
- laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista
- laki ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
- lastensuojelulaki
- laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä
- kunnallinen eläkelaki

Siun soten sisäiset ohjeet:

- asiakasmaksuohjeet ja asiakkaan yksityisvarojen käyttöön liittyvät ohjeet
- laatujärjestelmään liittyvät ohjeet
- perhehoidon toimintaohje, yhteinen osio
- Vammaispalvelujen perhehoidon toimintaohjeosio (päivitetään vuosittain)

2 Perhehoidon tarkoitus

Perhehoidolla tarkoitetaan hoidettavan tarpeiden mukaisen perheenomaisen hoidon ja huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoito voi olla osa- tai ympärivuorokautista.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.

3 Perhehoidon toteutustavat vammaispalveluissa

Vammaispalvelut järjestää sekä **pitkä- että lyhytaikaista vaativaa perhehoitoa ja erittäin vaativaa perhehoitoa** kaikenikäisille erityishuoltoa tarvitseville henkilöille.

Pitkäaikaista perhehoitoa järjestetään kaikenikäisille henkilöille, jotka ovat perhehoidon tarpeessa ja joiden asuminen ja hoitaminen voidaan perhehoitona toteuttaa. Perhehoidolla pyritään luomaan pysyviä ja kiinteitä ihmissuhteita kodinomaisissa olosuhteissa. Pitkäaikaisen perhehoidon sopimus tehdään joko toistaiseksi voimassa olevaksi tai yli 3 kk:n määräajalle.

Lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään kaikenikäisille henkilöille vanhemman tai muun hoitajan vapaa-ajan järjestämiseksi. Perhehoitoa voidaan järjestää asumisharjoitteluna ennen siirtymistä itsenäisempään asumiseen. Lyhytaikaisessa perhehoidossa voi käydä kotoa, pitkäaikaisesta perhehoidosta, asumisyksiköstä tai laitoksesta käsin.

Vaativa perhehoito on perhehoitoa asiakkaille, joilla on huomattavaa avuntarvetta päivittäisissä toiminnoissa, psyyken ja käyttäytymisen pulmia tai hoitoa vaativia lisäsairauksia. Asiakas voi käyttää vaihtoehtoisia kommunikointimenetelmiä. Valvonnan tarve on suuri.

Erittäin vaativa perhehoito on perhehoitoa asiakkaille, joilla on jatkuvaa avun tarvetta päivittäisissä toiminnoissa, vaikeita psyyken ja käyttäytymisen pulmia tai hoitoa vaativia lisäsairauksia. Asiakas voi käyttää vaihtoehtoisia kommunikointimenetelmiä. Hoito vaatii päivittäistä tai säännöllistä kuntoutusta sekä asiakkaan tilanteen mukaista erityisosaamista. Valvonnan tarve on jatkuva.

Perhehoitoa järjestetään ensisijaisesti erityishuollon asiakkaille. Tarvittaessa perhehoitoa järjestetään myös esim. lastensuojelullisin perustein.

3.1 PERHEKOTI

Siun soten Vammaispalvelut järjestää perhehoitoa toimeksiantosopimuksella.

Tällöin Vammaispalvelut hyväksyttyään yksityiskodin perhekodiksi tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa. Vammaispalvelut ei tee perhehoidon toimeksiantosopimuksia ammatillisesta perhehoidosta (perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssa tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa).

Perhekodin tulee olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuutta harkittaessa kiinnitetään erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa

huomioon ja vastata henkilön yksilöllisiin tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Perhehoitajan tulee olla ammattitaitoinen, työhönsä sitoutuva ja yhteistyökykyinen.

Perhekodin muiden jäsenten tulee hyväksyä sijoitettava henkilö siten, että hän voi saada perhekodissa tasavertaisen aseman toisiin nähden. Perhekodin tulee olla myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhehoitoon sijoitetulle henkilölle on perhehoitopaikassa oltava omaa tilaa, mielellään oma huone.

Perhehoitajiksi haluavista henkilöistä pyydetään **asuinkunnalta lausunto**, jossa kunnan sosiaaliviranomaisilta kysytään, onko heillä tiedossa jotain estettä ko. perheen tai henkilön toimimiselle perhehoitajana (onko ollut lastensuojelun asiakkuutta, päihde- tai mielenterveysongelmia, rikollista toimintaa tms.).

Siun sote on velvollinen pyytämään alle 18-vuotiaan lapsen perhehoitajaksi ryhtyvää henkilöä toimittamaan Oikeusrekisterikeskukselta nähtäväksi **lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi tarpeellisen rikosrekisteriotteen**. Rikosrekisteriote on voimassa 6 kk sen antamispäivämäärästä alkaen. Kun toimeksiantosopimussuhde jatkuu katkeamatta, perhehoitajan ei tarvitse toimittaa uutta rikosrekisteriotetta 6 kk:n välein. Perhehoitaja tilaa rikosrekisteriotteen itse ja esittää sen työntekijälle. Siun sote ei voi tilata otetta henkilön puolesta.

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa tai kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa.

Perhehoito toteutetaan suomen kielellä. Perhehoitajalla on oltava riittävä suomen kielen suullinen ja kirjallinen taito (puhuminen, kirjoittaminen, puheen ja luetun ymmärtäminen). Hyvällä suomen kielen taidolla tarkoitetaan opetushallituksen yleisten kielitutkintojen keskitason tutkinnon mukaista määrittelyä kielitaidosta eli vähintään kahdessa arvioitavassa osa-alueessa arvosanan tulee olla 3 tai 4. Mikäli perhehoitajan äidinkieli ei ole suomi, kielitaito todistetaan kirjallisesti, ellei muuta ole sovittu.

Perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä tehtävän edellyttämä **ennakkovalmennus**. Erityisestä syystä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.

Mikäli perhehoidosta vastaa **yksi hoitaja**, voidaan perhekodissa hoitaa samanaikaisesti enintään **neljää henkilöä**. Tähän määrään lasketaan mukaan samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset tai muut erityistä huolenpitoa vaativat henkilöt.

Perhekodissa voidaan kuitenkin hoitaa enintään **kuutta henkilöä**, jos annettavasta hoidosta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään **kaksi** hoitopaikassa **asuvaa** henkilöä, joista ainakin toisella on tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- ja kasvatustehtävistä. Soveltuvaksi koulutukseksi katsotaan sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan ammattitutkinto.

Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille voidaan enimmäismäärästä poiketa. Lisäksi erityisestä syystä voidaan poiketa samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä. Erityisenä syynä pidetään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä,

joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä.

Hoidettavien määrä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen.

Määrää harkittaessa on arvioitava hoidettavien muodostaman ryhmän tarvitseman hoidon ja kasvatuksen määrä ja vaatavuus suhteessa esim. perhekodin tiloihin ja muihin edellytyksiin. Perhehoitaja omalta osaltaan vastaa siitä, että hän ei ota perhehoitoon enempää henkilöitä kuin laki sallii. Perhehoitajan tulee neuvotella uusien asiakkaiden ottamisesta perhehoitoon sijoittajatahojen kanssa.

4 Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitetun ja perhehoitajan osalta erikseen. Jos perhehoitajana toimii pariskunta, sopimukset tehdään pääsääntöisesti molempien puolisoitten kanssa. Samalla sovitaan, kummalle puolisolle perhehoidon maksut maksetaan. Myös vakuutukset ovat sitten voimassa molempien osalta.

Sopimuksenteon edellytyksenä on, että erityishuolto-ohjelmassa on päätetty antaa henkilölle perhehoitoa kehitysvammahuoltona. Perhehoitoa voidaan järjestää myös kunnan myöntämällä maksusitoumuksella.

Toimeksiantosopimuksen allekirjoittaa ja hyväksyy Vammaispalvelujen puolesta hallintosäännössä määrätty viranomainen. Toimeksiantosopimuksessa määritellään seuraavat perhehoitoa koskevat asiat:

- perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio ja kulukorvaus
- käynnistämiskorvaus sekä mahdollinen takaisinperintä
- perhehoidossa olevan henkilön kuukausittaiset käyttövarat
- perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaaminen esim. harrastukset, apuvälineet ym.
- perhehoidossa olevan henkilön oikeuksista, tukitoimista ja harrastuksista sekä näiden toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä sovitaan asiakas- /palvelusuunnitelmassa, joka tehdään yhdessä perhehoitajan kanssa. Asiakas- / palvelusuunnitelma ohjaa perhehoitajan kotona tekemää työtä
- hoidon arvioitu kesto; pitkä-/ lyhytaikainen hoito, mahdollinen koeaika
- perhehoitajan oikeus vapaaseen, vapaan toteuttaminen sekä palkkion maksaminen ja kustannusten korvaaminen vapaan ajalta
- vastuhenkilöt, ohjaus, neuvonta, valmennus, koulutus, työnohjaus,
- sopimuksen irtisanominen
- perhehoidossa olevan henkilön vakuuttaminen
- tarvittaessa voidaan sopia myös muista seikoista

Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi. Sopimusta voidaan tarkistaa myös muulloin, kun tarkistamiseen on muutoin aihetta.

5 Perhehoidon maksut

Perhehoitajalle maksetaan perhehoidon hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Perhehoidon aloittamisvaiheessa voidaan maksaa erikseen harkittavana käynnistämiskorvausta.

Perhehoitomaksuja tarkistetaan kerran vuodessa tammikuun 1. päivästä lukien. Hoitopalkkioiden määrät tarkistetaan työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Kulukorvauksen ja käynnistämiskorvauksen määrän tarkistusperusteena on elinkustannusindeksin vuosimuutos.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa maksut määritellään samoin perustein kuin pitkäaikaisessakin perhehoidossa. Maksu määritellään kuukausimaksun perusteella. Päiväkohtainen maksu saadaan jakamalla kuukausimaksu 30,42:lla. **Lyhytaikaisen perhehoidon maksut maksetaan niiltä päiviltä, jotka henkilö on perhehoidossa ollut.** Maksu suoritetaan hoitajalle sekä tulo- että lähtöpäiviltä.

Asiakkaan kotona tapahtuvaa lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään vain poikkeustapauksissa (esim. lapsi, jolla vaikeasti siirrettäviä apuvälineitä). Hoitopalkkio määritellään samoin perustein kuin pitkä- ja lyhytaikaisessa perhehoidossa kuukausimaksun perusteella ja jakamalla se 30,42:lla päiväkohtaiseksi maksuksi. Alle 5 tuntia kestävästä hoidosta maksetaan hoitopalkkio 50 %:lla korotettuna ja yli 5 tuntia kestävästä hoidosta maksetaan normaalin hoitopalkkion lisäksi korotus 34,59 €/pv. Perhehoitaja voi hakea matkakorvauksen kotinsa ja asiakkaan kodin välisistä matkakuluista. Korvaus on valtion matkustussäännön mukainen kilometrikorvaus, vuonna 2023 se on 0,53 €/km.

Asiakkaan kotiin annettavassa perhehoidossa ja toisen perhehoitajan sijaistaessa toista perhehoitajaa tämän pitkäaikaisessa perhehoitopaikassa voidaan käyttää em. maksuperusteita sovelletusti.

5.1 HOITOPALKKIO

Perhehoidon hoitopalkkioiden maksuluokat ovat 1.1.2023 alkaen:

Vaativa perhehoito

- **950 €/kk (31,23 €/pv)** hoivan ja huolenpidon tarve, ympärivuorokautisen ohjauksen ja tuen tarve, avun tarve päivittäisissä toiminnoissa, psyyken ja käyttäytymisen pulmia tai hoitoa vaativia lisäsairauksia. Asiakas voi käyttää vaihtoehtoisia kommunikointimenetelmiä.
-
- **1120 €/kk (36,82 €/pv)** huomattava avun tarve päivittäisissä toiminnoissa, vaativia psyyken ja käyttäytymisen pulmia tai hoitoa vaativia lisäsairauksia. Asiakas voi käyttää vaihtoehtoisia kommunikointimenetelmiä. Valvonnan tarve on suuri.

Erittäin vaativa perhehoito

- **1476 €/kk (48,52 €/pv)** jatkuva avun tarve päivittäisissä toiminnoissa, vaikeita psyyken ja käyttäytymisen pulmia tai hoitoa vaativia lisäsairauksia. Asiakas voi käyttää vaihtoehtoisia kommunikointimenetelmiä. Hoito voi vaatia päivittäistä tai säännöllistä kuntoutusta, hoitotoimenpiteitä ja/tai erityisjärjestelyitä sekä asiakkaan tilanteen mukaista erityistä osaamista. Asiakas tarvitsee paljon ja jatkuvasti hoitajan läsnäoloa ja valvontaa.

Kunkin perhehoitoon sijoitettavan henkilön osalta hoitopalkkio määritellään yksilöllisesti käyttäen apuna em. maksuperusteita ottamalla huomioon perhehoitotyön määrä ja sisällöllinen vaativuus. Arviointia tehtäessä huomioidaan mm. kehitysvammaisuudesta aiheutuvat erityistarpeet, kommunikaatiotaidot, aistivammat, liikuntarajoitteet, terveydentila, psyykkiset häiriöt ja käyttäytymisongelmat, esim. karkailu, meluisuus, aggressiivisuus, omatoimisuustaidot ja ohjauksen ja valvonnan tarve (esim. henkilön yöllä tarvitseman avun ja tuen tarve).

Hoitopalkkiota ei makseta henkilölle, joka on kieltäytynyt vastaanottamasta palkkiota.

Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi alarajaa pienempänä.

Erytistilanteissa erittäin vaativasta perhehoidosta maksettavaa hoitopalkkiota voidaan korottaa enintään 50 % määräaikaisesti.

5.2 KULUKORVAUS

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus.

1.1.2023 alkaen kulukorvauksen vähimmäismäärä on **473,88 €/kk** perhehoidossa olevaa henkilöä kohti. Erityisestä syystä kulukorvaus voidaan maksaa säädettyä alarajaa pienempänä.

1.1.2023 alkaen Vammaispalvelujen maksama **kulukorvaus on pitkäaikaisessa perhehoidossa 849,17 €/kk**. Kulukorvausta voidaan korottaa vammasta tai sairaudesta johtuvan normaalia suuremman kulutuksen vuoksi. Korotus on **44 €/kk** esim. erikoisruokavaliosta.

Peruskulukorvausta 849,17 €/kk maksetaan lapsista ja nuorista opiskelun päättymiseen saakka. Peruskulukorvausta maksetaan muista perhehoitoon sijoitetuista henkilöistä, joilla ei ole lainkaan päivätoimintaa tai sitä on vain 1 päivä viikossa. Jos asiakas osallistuu kodin ulkopuoliseen toimintaan 2-3 päivää viikossa, kulukorvaus maksetaan vähennettynä 20 €:lla (829,17 €/kk). Jos asiakas osallistuu kodin ulkopuoliseen toimintaan päivittäin 4 - 5 päivää viikossa, kulukorvausta maksetaan vähennettynä 36 €:lla (kulukorvaus on tällöin 813,17 €/kk).

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevien asiakkaiden osalta kulukorvausta korotetaan 5 €/arkipäivä tilanteissa, joissa asiakkaat ovat lyhytaikaisesti vähintään viikon pituisen ajan perhehoitajasta riippumattomasta syystä arkipäivän aikana poissa normaaleista toiminnoistaan (esim. poissaolo toimintakeskukselta tai koulusta). Poissaolona huomioidaan pidemmän kuin viikon mittainen yhtäjaksoinen poissaoloaika toiminnoista.

1.1.2023 alkaen **lyhytaikaisessa perhehoidossa kulukorvaus on 34,59 €/pv** + mahdollinen korotus esim. ruokavaliosta johtuen.

Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata.

Toimeentulotuen laskennallisia perusteita voidaan soveltuvin osin käyttää kulukorvauksen laskennallisina perusteina. Näin ollen pitkäaikaisen perhehoidon kulukorvaus jakautuu seuraavasti:

- ravinto 46 % (391 €)
- asuminen 25 % (212 €)
- vaatemenot 6 % (51 €)
- vähäiset terveydenhoitomenot 2 % (17 €)
- muut jokapäiväisen elämän menot 21 % (178 €)

Kulukorvaukseen sisältyvät mm:

- ruokakulut
Jos henkilöllä on esim. erikoisruokavalio, josta tulee ylimääräisiä kuluja, se voidaan huomioida kulukorvauksen määrässä.
- asumiskulut ja kodin irtaimiston kuluminen sekä puhtaana pito
- normaali vaatetus ja niiden huolto
Vaateostoksiin voi käyttää henkilön omia rahoja niistä erikseen sopimalla henkilön raha-asioista vastaavan kanssa.
- henkilökohtaisesta puhtaudesta huolehtimisen kulut mm. pesuaineet ja hygieniatuotteet
- tavanomainen liikkuminen sekä tavanomainen virkistys- ja harrastustoiminta. Vammaispalveluista voi hakea vammaispalvelulain mukaisia vaikeavammaisen kuljetuspalveluja harrastus- ja virkistysmenoihin.
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, kuten käsikauppalääkkeet

Perhehoidon asiakas maksaa itse reseptilääkkeet, tai muut jatkuvassa käytössä olevat lääkkeet, kliiniset ravintovalmisteet ja perusvoiteet. Asiakas maksaa itse myös terveyskeskusmaksut ja poliklinikka-, sairaala- ja hammaslääkärilaskut, silmälasit sekä terapioiden ja terveydenhuollon kuljetusten omavastuuosuudet ja muut terveydenhoitomenot esim. ne välttämättömät hoitotarvikkeet, joita ei saa terveyskeskuksen kautta.

Mikäli henkilöllä on perhehoidossa vakituisesti asuessaan sellaisia välttämättömiä kuluja, joita hänellä itsellään ei ole varaa maksaa, voidaan niiden kulujen korvaamisesta erikseen neuvotella perhehoidon sosiaalityöntekijän kanssa.

Asiakkaan tulee maksuvaikeuksissa ensisijaisesti hakea Siun soten perimään perhehoidon asiakasmaksuun maksunalennusta tai perimättä jättämistä.

Siun soten hoitotarvikejakelusta voi saada tarvikkeita, jotka edistävät henkilön kotona asumista ja joilla tuetaan ja mahdollistetaan kotihoito. Tarvikkeet tulisi saada maksutta kuljetuksineen. Tällaisia hoitovälineitä ja tarvikkeita ovat mm. vaipat, katetrit, haavanhoitovälineet, avannepussit, insuliiniruiskut ja -neulat. Poikkeustilanteissa asiasta voi neuvotella perhehoidon sosiaalityöntekijän kanssa.

5.3 KÄYNNISTÄMISKORVAUS

Perhehoitajalle voidaan maksaa käynnistämiskorvausta hoidon aloittamisesta aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista. Käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä määritellään perhehoitolaissa. Vuonna 2023 enimmäismäärä on 3365,30 € perhehoidossa olevaa henkilöä kohti.

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus korvata kuluja hankinnoista, joita joudutaan tekemään perhehoidon aloitusvaiheessa. Tällaisia hankintoja voivat olla esim. henkilön tarvitsemat kalusteet (vuode, kirjoituspöytä yms.), kodin irtaimisto tai asuntoon kohdistuvat välttämättömät korjaus- ja muutostyöt. Perhehoitoon tuleva henkilö maksaa ensisijaisesti itse omista varoistaan henkilökohtaiseen käyttöönsä tarvitsemansa kalusteet ja tavarat.

Käynnistämiskorvauksen maksaminen harkitaan aina tapauskohtaisesti. Se voi tulla kyseeseen vain silloin, kun korvausta ei voida saada muun lainsäädännön kautta. Esim. vammaisuuden vuoksi tarvittavat asunnonmuutostyöt tai apuvälineet tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluina ja terveydenhuollon lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Käynnistämiskorvausta voidaan maksaa yhden vuoden kuluessa perhehoitosijoituksen tapahduttua. Erityisissä tapauksissa voidaan käynnistämiskorvauksen maksamisessa huomioida pitempikin aika perhehoidon aloittamisesta, esim. lapsen muuttuvat tarpeet kasvun myötä.

Käynnistämiskorvaus kuoleutuu neljässä vuodessa, vuosipoisto on 25 % hankinta-arvosta. Mikäli perhehoitaja lopettaa toimintansa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan kohtuus ja tilanne huomioiden periä kuoleutumaton osa käynnistämiskorvauksesta takaisin.

5.4 MAKSUT PERHEHOIDON KESKEYTYKSEN AJALTA

Perhehoidon maksuja ei keskeytetä, mikäli pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön poissaolo perhehoidosta on kestoaltaan lyhytaikaista (korkeintaan 6 pv/kk:ssa) ja se on hoitajasta riippumatonta. Tällaista poissaoloa voivat olla esim. vierailut omaisten luona, sairaala- tai osastojaksot. Tällöin perhehoitaja on kokonaisvastuussa asiakkaasta ja hänen edellytetään pitävän yhteyttä perhehoidossa olevaan henkilöön ja olevan yhteistyössä tilapäisen hoitopaikan kanssa.

Jos poissaolo pitkäaikaisesta perhehoidosta pitkittyy ja poissaolopäiviä on kertynyt yli 30 pv kuluvan kalenterivuoden aikana, maksut keskeytetään ylimeneviltä päiviltä. Maksut keskeytetään kun poissaolo on ylittänyt 30 pv/vuodessa ja sen lisäksi yhtäjaksoisesti 6 pv/kk:ssa. Maksujen keskeytys tehdään hoitopalkkioon, kulukorvauksesta maksetaan 50 %, asumiseen liittyvien kulujen osuutena, ja tätä 50 %:sta kulukorvausta maksetaan enintään 2 kk:n ajalta. Asiakkaan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Pitkäaikaisen asukkaan kuolemantapauksessa maksut maksetaan kuolinpäivästä lukien pitämättömiltä vapaapäiviltä (2,5 pv/kk) sekä ns. muilta pitämättömiltä poissaolopäiviltä (30 pv/v) ja sen kuukauden loppuun,

jolloin edellä mainitut pitämättömät vapaapäivät ja pitämättömät poissaolopäivät on pidetty. Maksut maksetaan kuitenkin vähintään yhden kuukauden ajalta kuoleman ajankohdasta lukien.

Jos lyhytaikaisen perhehoidon ennalta sovittu jakso peruuntuu perhehoitajasta riippumattomasta syystä, peruuntuneen jakson tilalle pyritään sopimaan uusi jakso, jos se on mahdollista. Jos jakson peruuttaminen tulee asiakkaan tai omaisten toimesta kolmea päivää aiemmin tai samana päivänä kuin perhehoitojakson olisi pitänyt alkaa, voidaan perhehoitajalle korvata alimman hoitopalkkion mukainen korvaus perutuilta päiviltä, korkeintaan 3 päivän ajalta.

5.5. PERHEHOIDON MATKAKULUT

Lyhytaikaisen perhehoidon kuljetukset perhehoitopaikan ja kodin välillä korvataan joko lyhytaikaiselle perhehoitajalle tai muulle kuljetuksesta huolehtineelle henkilölle, esim. vanhemmalle. Erikseen ei yleensä korvata matkoja, jotka on tehty hoitojakson aikana muualle, esim. kulttuuritapahtumiin, koulukuljetus tms. Tällaiset matkat ja niistä aiheutuvat kulut pitää lyhytaikaisen perhehoitajan sopia huoltajan/ edunvalvojan kanssa erikseen.

Pitkäaikaisen perhehoidon osalta korvataan perhehoitajan vapaajärjestelyistä johtuvista kuljetuksista kolme matkaa (3 meno-paluumatkaa) lomakauden aikana.

Pitkäaikaisen perhehoidon osalta perheen tavanomaiset virkistysmatkat sisältyvät kulukorvaukseen. Ks. kohta 5.2.

Matkakorvaus on 1.1.2023 alkaen valtion matkustussäännön mukainen kilometrikorvaus (vuonna 2023 se on 0,53 e/km).

Matkakulujen myöntämisen suhteen voidaan erityistapauksissa tehdä poikkeuksia, jotka ratkaistaan aina tapauskohtaisesti.

Terveystieteiden matkakulut ks. kohta 5.2

6 Perhehoitajan asema

6.1 PERHEHOITAJAN VAPAA

Pitkäaikainen perhehoito

Perhehoitajalla, jolle on sijoitettu henkilöitä pitkäaikaiseen perhehoitoon, on vuosittain oikeus 30 päivän vapaaseen. **Vapaan määräytymisvuosi on kalenterivuosi.**

Kunkin perhehoitoon sijoitetun henkilön osalta perhehoitajan loman aikainen hoito suunnitellaan yksilöllisesti. Yleensä henkilöt ensisijaisesti sijoitetaan toiseen perhehoitopaikkaan tai muuhun sopivaan hoitopaikkaan. Pitkäaikaiseen perhehoitopaikkaan on myös mahdollista järjestää toinen perhehoitaja loman ajaksi. Perhehoitoon sijoitettujen henkilöiden toiveet tulee ottaa huomioon loman aikaisia järjestelyjä suunniteltaessa.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoidon sosiaalityöntekijälle käyttääkö hän oikeutensa vapaaseen. Mikäli perhehoitaja tarvitsee vapaan ajaksi asiakkailleen lomapaikan muusta paikasta, tulee perhehoidon sosiaalityöntekijään olla ajoissa yhteydessä, vähintään 2 kk aiemmin.

Mikäli perhehoidossa on useampia kuin yksi henkilö, tulee vapaa voida järjestää kaikkien asukkaiden osalta yhtä aikaa perhehoitajan niin toivoessa. Siun Soten yhteisen perhehoidon toimintaohjeen mukaan vapaa-oikeus määräytyy pisimpään perhehoidossa olleen henkilön mukaan.

Perhehoitajan tulee itse huolehtia siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen kuluvaan vapaan määräytymisvuoden aikana. Pääsääntöisesti oikeus vapaaseen ei siirry seuraavalle vapaan määräytymisvuodelle. Esim. vuodesta 2023 kertyvät vapaapäivät on pidettävä vuoden 2023 aikana.

Mikäli perhehoitaja pitää vapaansa enintään kolmessa eri jaksossa, ei lomalle lähtö- ja lomalta paluupäivää lasketa vapaapäiviksi. Mikäli perhehoitaja haluaa jakaa vapaansa useampaan eri jaksoon, kolmen ensimmäisen jakson lähtö- ja paluupäiviä ei lasketa vapaapäiviksi, mutta seuraavien lomajaksojen lähtöpäivät lasketaan vapaapäiviksi. Tällöin lomalta paluupäivää ei lasketa vapaapäiviksi.

Esimerkiksi perhehoitaja haluaa pitää 30 päivän vapaansa neljässä jaksossa seuraavasti:

1)	1.-10.5. *	ei lasketa lomaksi lähtö- eikä paluupäivää	lomapäiviä yht. 8 päivää
2)	1.-10.6. *	ei lasketa lomaksi lähtö- eikä paluupäivää	lomapäiviä yht. 8 päivää
3)	1.-10.7. *	ei lasketa lomaksi lähtö- eikä paluupäivää	lomapäiviä yht. 8 päivää
4)	1.-7.8.	ei lasketa lomaksi paluupäivää	lomapäiviä yht. 6 päivää

Pitkäaikaisella perhehoitajalla on ylimääräisiä vapaapäiviä 50 v., 60 v. ja 70 v. syntymäpäivät.

Vapaan enimmäismääriä voidaan tarkistaa perhehoidon sosiaalityöntekijän päätöksellä. Kesken lomakauden alkaneen pitkäaikaisen perhehoidon osalta vapaata kertyy 2,5 pv/kk:ssa kuluvan lomakauden loppuun saakka (31.12). Lomakauden alusta (1.1. alkaen) vapaata alkaa kertyä 30 pv/lomakausi = kalenterivuosi.

Vapaan tarkoitus on tukea perhehoitajan toimimista ja jaksamista perhehoitajana. Perhehoitajia tuetaan ja suositellaan pitämään vapaansa. Jos perhehoitaja ei jostain erityisestä syystä voi pitää kertyneitä vapaitaan kalenterivuoden aikana, niiden siirtämisestä seuraavalle kaudelle tai niiden rahallisesta korvaamisesta (hoitopalkkion osalta) voidaan neuvotella perhehoidon sosiaalityöntekijän kanssa.

Lyhytaikainen perhehoito

Lyhytaikaisessa perhehoidossa hoitajalla on **kolmen** päivän vapaa kutakin kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella perhehoitajana vähintään 14 pv. Lyhytaikaiselle **perhehoitajalle kertyneet vapaapäivät korvataan rahana (korvaus tulee hoitopalkkion osalta).**

Vapaapäiväkorvaus määräytyy ko. kuukauden aikana pisimpään perhehoidossa olleen henkilön hoitopalkkion mukaan. Perhehoitajan tulee itse ilmoittaa kertyneistä vapaapäivistä ko. kuukauden hoitokasojen ilmoittamisen yhteydessä hoitokasojen ilmoituslomakkeella.

6.2 PERHEHOITAJAN KOULUTUS

Perhehoitajan tulee pitää ammattitaitoaan yllä osallistumalla hyvinvointialueen perhehoitajille järjestämiin tai osoittamiin koulutuksiin. Perhehoitajien koulutusta järjestetään vähintään kaksi päivää vuodessa. Koulutuspäivien sisällön suunnittelussa otetaan perhehoitajien toiveet ja tarpeet huomioon. Koulutuksen järjestää ja kustannuksista vastaa perhehoitoon sijoittaja. Perhehoitajan itsensä hankkimasta koulutuksesta vastaa perhehoitaja itse. Työnohjausta ja mentorointia järjestetään tarpeen mukaan hyvinvointialueen toimesta.

Perhehoitajille koulutusta suunniteltaessa otetaan huomioon hyvinvointialueen muu koulutustarjonta esim. työntekijöille suunnatut koulutukset ja pyritään hyödyntämään jo tarjolla olevaa koulutustarjontaa.

Perhehoitajaksi aikoville henkilöille järjestetään tehtävän edellyttämää ennakovalmennusta, joka perhehoitajan tulee suorittaa ennen perhehoidon toimeksiantosopimuksen tekoa. Valmennuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on selvittää henkilön soveltuvuus tehtävään.

Joskus asiakkaan edun mukaista voi olla nopea sijoitus perhehoitoon. Tällaisista erityisistä syistä ennakovalmennus voidaan suorittaa loppuun vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.

Jos perhehoidon ennakovalmennus suoritetaan jonkun muun kuin Siun soten järjestämänä, voidaan ennakovalmennuksen osallistumismaksu perhehoidon sosiaalityöntekijän kanssa ennen valmennukseen osallistumista, etukäteen sovitusti korvata, jos Siun sote hyväksyy perhehoitajan ja tekee perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimuksia.

6.3 VAHINGONKORVAUSVASTUU/VELVOLLISUUS

Perhehoidossa sovelletaan vahingonkorvauslakia. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingon kärsijän välinen asia. Vahingon sattuessa asia selvitetään yhdessä perhehoitajan ja perhehoitoon sijoittajan kanssa. Hyvinvointialue on vakuuttanut perhehoitajan ja perhehoitoon sijoitetut henkilöt tapaturman varalta. Muilta osin perhehoitajan tulee itse huolehtia omalta osaltaan tarvittavista vakuutuksista. **Perhehoitoon sijoitetun henkilön aiheuttamiin vahinkoihin hyvinvointialueella ei ole vakuutusta. Perhehoitajan tulee itse hankkia ko. vakuutus esim. laajennettu kotivakuutus.**

6.4 HYVINVOINTI- JA TERVEYSTARKASTUKSET

Siun Sote järjestää perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hyvinvointia tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja. Päätoimiselle perhehoitajalle tarkastukseen on järjestettävä mahdollisuus vähintään joka toinen vuosi. Muut kuin päätoimiset perhehoitajat ovat oikeutettuja tarkastukseen tarvittaessa.

6.5 PERHEHOITAJAN SAIRASTUESSA

Perhehoitajan sairastuessa niin, että tulee työkyvyttömäksi, on otettava heti kun mahdollista yhteyttä perhehoidon sosiaalityöntekijään perhehoidon tilanteen selvittämiseksi.

Pitkäaikaisten perhehoitajien osalta lomittajan saamisessa avustetaan. Tarvittaessa autetaan järjestämään tilapäinen hoitopaikka. Mikäli lomituksen tarve kestää alle 3 päivää ja sairaus on ilmeinen, riittää ilmoitus sairaslomasta perhehoidon sosiaalityöntekijälle. Mikäli lomituksen tarve kestää pidempään tarvitaan sairaslomatodistus. Jos lomittajaa ei tarvita, sairaslomatodistuksen esittäminen ei ole välttämätöntä.

Pitkäaikaisen perhehoitajan sairastuessa pidempiaikaisesti perhehoitomaksut maksetaan sairastumispäivän lisäksi 9 seuraavalta arkipäivältä. Sen jälkeen perhehoitajan on mahdollista hakea Kelasta sairaspäivärahaa. Siun Soten järjestäessä asiakkaille korvaavan hoitopaikan sairasloman ajaksi, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio sairaspäivärahan omavastuuajalta (sairastumispäivä + 9 seuraavaa arkipäivää) ja kulukorvauksesta maksetaan 50 %. Jos asiakas siirretään muualle hoitoon, kulukorvausta maksetaan enintään 60 päivältä.

Mikäli hoito jatkuu perhehoidossa perhehoitajan sairaslomasta huolimatta, on perhehoitaja oikeutettu saamaan hoitopalkkion ja kulukorvauksen. Sairaspäivärahan myöntämisestä päättää Kela. Perhehoitomaksut voidaan tässä tapauksessa siirtää maksettavaksi sairastuneen perhehoitajan puolisolalle, jos puolisokin toimii perhehoitajana, tai muulle sairasloman lomittajalle.

Edellytyksenä perhehoitomaksujen maksamiselle sairasajalta on toimiminen perhehoitajana vähintään 1 kk:n ajan ennen sairasloman alkua.

Lyhytaikaisen perhehoitajan sairastuessa tulee hänen itse sopia perhehoidossa käyvien henkilöiden ja heidän omaistensa kanssa poikkeusjärjestelyistä esim. hoitajaksoista uudelleen. Päätoimisesti lyhytaikaisena perhehoitajana toimivalle voidaan tapauskohtaisesti erikseen sopia sairausloman korvaamisesta.

6.6. PERHEHOITOTYÖN PÄÄTTYMINEN

Perhehoidossa sovelletaan samoja eläkkeelle siirtymissäännöksiä kuin muutoinkin sosiaalialalla. Vanhuuseläkkeelle jäädään joustavasti 68 ikävuoteen mennessä. Perhehoitajan tulee informoida eläkkeelle siirtymisestään hyvissä ajoin.

Perhehoidon loppumisesta sovitaan yksilöllisesti asiakkaan tarpeet huomioiden.

Jos perhehoitaja haluaa jatkaa perhehoitajana toimimista täytettyään 70 v., tulee hänen käydä hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa ja osoittaa työkykyisyytensä.

7 Perhehoitoon sijoitettua henkilöä koskevat asiat

7.1. ASIAKASMAKSUT

Kehitysvammalain mukaisen pitkäaikaisen perhehoidon täyden ylläpitomaksun määräytymisperustetta ei ole säädetty asiakasmaksulaissa. Asiakasmaksulain 4 §:n mukaan kehitysvammaisen ylläpidosta voidaan kuitenkin periä maksu lukuun ottamatta alle 16-vuotialle annettavaa osittaista ylläpitoa. Täydestä ylläpidosta peritään ylläpitomaksu, joka perustuu asiakkaan nettotuloihin. Täysi ylläpitomaksu sisältää ateriat, asumisen ja perhehoitokodin yhteisissä tiloissa yhteiskäytössä olevat laitteet, välineet tms.

Täysi ylläpitomaksu on enintään 85 % hoidossa olevan nettotuloista. Asiakkaalle jätetään käyttövaraa 15 % nettotuloista, kuitenkin vuonna 2023 vähintään 167 € kuukaudessa.

Lyhytaikaisesta perhehoidosta peritään Siun Soten asiakasmaksuohjeiden mukaista maksua. Omaishoitajan lakisääteisen vapaapäivien ajalta asiakasmaksu vuonna 2023 on 11,60 €/vrk.

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa asuva henkilö käy päivisin esim. päivätoiminnoissa, ei häneltä voida periä samalta päivältä päällekkäisiä asiakasmaksuja.

Maksujen määrittämisessä noudatetaan asiakasmaksulakia ja –asetusta soveltuvin osin.

7.2 PERHEHOITON SIOITETUN HENKILÖN YKSITYISVARAT

Perhehoitoon sijoitetun henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, hänen huoltajalleen tai edunvalvojalleen. Perhehoitajan on neuvoteltava varojen käyttöä koskevista periaatteista henkilön huoltajan tai edunvalvojan kanssa.

Pitkäaikaisesti perhehoitoon sijoitetun henkilön tulee saada omaan käyttöönsä **kuukausittainen käyttöraha**. Alle 15-vuotiaalle lapselle käyttörahaa on annettava määrä, joka vastaa hänen yksilöllistä tarvettaan. 15 vuotta täyttäneen käyttöraha tulee olla vähintään 1/3 elatustuen määrästä (vuoden 2023 elatustuesta 186,97 € 1/3 on 62,32 €/kk).

Siinä tapauksessa, että nuori on sijoitettu perhehoitoon lastensuojelulain perusteella, käyttöraha määräytyy lastensuojelulain 55 §:n mukaan.

Erytishuoltona sijoitetun 16-vuotta täyttäneen käyttöraha tulee olla 1.1.2023 alkaen vähintään 167 €/kk.

Käyttöraha on tarkoitettu perhehoitoon sijoitetun henkilön omaan käyttöön hänen henkilökohtaisia tarpeitaan varten hänen toiveensa ja mieltymyksensä huomioon ottaen. Asiakasta ohjataan kohtuulliseen ja hänen tarpeitaan vastaavaan rahankäyttöön. Asiakas voi myös halutessaan ostaa lahjan tai osallistua lahjakeräyksiin kohtuullisella summalla (enintään 20 €).

Käyttörahan maksamisesta ja käyttämisestä sovitaan henkilön huoltajan tai edunvalvojan kanssa. Lapselle käyttöraha maksetaan perhehoitajan kulukorvauksesta, siihen saakka, kun lapsi saa lapsilisää. Lapsilisä maksetaan perhehoitajalle perhehoitomaksujen lisäksi lapsen hoitamisesta aiheutuviin kuluihin. Kela maksaa lapsilisää sen kalenterikuukauden loppuun, jolloin lapsi täyttää 17 vuotta, tai kun lapsi alkaa seuraavasta kuukaudesta saada kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä (esim. 16 v. täyttäessään).

Pitkäaikaisesti perhehoitoon sijoitettujen henkilöiden osalta **perhehoitajan tulee pitää käyttövaroista kirjanpitoa** henkilön edunvalvojan tai huoltajan kanssa sovitulla tavalla. Myös lapselle annettujen käyttövarojen maksamisesta tulee pitää kirjaa. Ellei henkilöllä ole edunvalvojaa tai huoltajaa kirjanpidosta neuvotellaan perhehoidon sosiaalityöntekijän kanssa. Perhehoitajan tulee pitää sellaista kirjanpitoa, josta voidaan varmistua, että varat on käytetty asiakkaan tarpeisiin. Kirjanpitoon laitetaan ylös käteisen nostot, maksut, ostot ja asiakkaalle itsenäiseen käyttöön annetut varat käyttötarkoituksineen. Kuittien säilyttämisestä sovitaan em. raha-asioista vastaavan henkilön kanssa. Kuitit säilytetään ainakin isommista ostoksista, kuten omaisuusluetteloon merkittävistä tavaroista ja tavaran takuun ajan.

Perhehoitajan on pidettävä **omaisuusluetteloa** perhehoitoon sijoitetun henkilön henkilökohtaisesta omaisuudesta. Luetteloon merkitään sellainen omaisuus, jonka hankintahinta on vähintään 300 €. Tavara merkitään omaisuusluetteloon myös, mikäli omaisuuden käyttöikä arvioidaan yli 3 vuotta kestäväksi, vaikka tavaran arvo olisi pienempi kuin 300 €. Perhehoitajan ei pidä säilyttää asiakkaalle tarpeetonta tavaraa ja omaisuutta perhehoidossa, vaan sen poistamisesta/siirtämisestä muualle tulee sopia edunvalvojan, huoltajan/omaisten ja sosiaalityöntekijän kanssa.

Perhehoitajan kanssa tehtävien retkien ja lomamatkojen kuluista tulee aina sopia etukäteen asiakkaan raha-asioita hoitavan henkilön kanssa. Yleensä matkakuluihin on voinut käyttää henkilön omia rahoja ja matkasta aiheutuvat erilliset kustannukset on voinut maksaa henkilön omista varoista kuten esim. henkilön oma matka sekä saattajan matka. Ruokailut yms. tavanomaiset kustannukset, joita on kotonakin ollessa, sisältyvät perhehoitajan kulukorvaukseen myös matkan aikana.

7.3 PALVELUSUUNNITELMA JA ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUSSUUNNITELMA

Siun Soten vammaispalvelujen kautta perhehoitoon sijoitetulle erityishuollon asiakkaalle tehdään palvelusuunnitelma ja itsemääräämisoikeussuunnitelma, jotka tarkistetaan määräajoin ja aina tarvittaessa. Palvelusuunnitelman tekemisellä pyritään löytämään yksilölliset, juuri ko. henkilölle parhaiten soveltuvat palvelut ja tukitoimet. Palvelusuunnitelma laaditaan yhdessä asiakkaan, hänen perheensä ja perhehoitajansa, sekä sosiaaliohjaajan ja/tai sosiaalityöntekijän kanssa. Mukana voi olla tarvittaessa myös muita henkilöitä, esim. toimintakeskuksen työntekijä, edunvalvoja, lähiomainen, lääkäri, terapeutti.

Lasten ja nuorten kohdalla tulee huomioida yleiset päivähoitopalvelut, perusopetus, ammatillinen opetus sekä työhön valmennus. Aikuisten kohdalla tulee huomioida mielekkään päivätoiminnan järjestäminen. Palvelusuunnitelmassa selvitetään myös muut henkilön tarvitsemat hoito- ja tukitoimet.

Palvelusuunnitelma ohjaa perhehoitajan kotonaan tekemää työtä ja varmistaa myös, että perhehoitajalla on riittävät tiedot perhehoitoon sijoitetusta henkilöstä. Ellei palvelusuunnitelma ole perhehoitajan käytettävissä, tulee jokaisesta perhehoitoon sijoitetusta henkilöstä olla perhehoitajalla riittävät tiedot käytettävissään.

Itsemääräämisoikeussuunnitelma tehdään kaikille, joille laaditaan erityishuolto-ohjelma.

7.4 PERHEHOIDON ASIAKASKANSIO

Asiakastiedot kootaan perhehoidon asiakaskansioon, jota voidaan hyödyntää esim. lomittajaa perehdytettäessä. Perhehoidon asiakaskansio on osa hyvinvointialueen laatu järjestelmää. Jokaisesta perhehoitoon sijoitetusta henkilöstä tulee perhehoitopaikassa olla **perhehoidon asiakaskansio**, jossa ilmenevät seuraavat henkilöä koskevat asiat:

- perhehoitoon sijoitetun henkilön perustiedot (nimi, henkilötunnus)
- mahdollisen edunvalvojan yhteystiedot (nimi, osoite, puhelinnumero)
- lähiomaisten yhteystiedot (nimi, osoite, puhelinnumero)
- mahdolliset erityisruokavaliot
- lääkitykset (reseptit, annosteluohjeet)
- voimassa olevat palvelusuunnitelmat / kuntoutussuunnitelmat
- muut perhehoitoon liittyvät tärkeät asiat

Asiakaskansioon voi liittää myös seurantakirjan, jonka avulla perhehoitaja voi seurata perhehoitoon sijoitetun henkilön kehittymistä, etenkin lasten kohdalla. Seurantakirja voi toimia myös tiedonantajana ja apuna esimerkiksi palvelusuunnitelmaa laadittaessa. Seurantakirjaan voi merkitä myös työntekijöiden kotikäynnit, neuvolakäynnit sekä käsitellyt asiat.

Kun perhehoito henkilön kohdalta lakkaa, sovitaan perhehoitajalla olevien asiakirjojen siirtämisestä / hävittämisestä perhehoidon sosiaalityöntekijän kanssa. Asiakirjat käsitellään arkistointisäännösten mukaisesti.

7.5. VASTUUHENKILÖ

Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää. Siun soten Vammaispalveluissa vastuutyöntekijänä asiakkaan asioissa toimii se sosiaalityöntekijä, joka on asiakkaan asioissa Vammaispalveluiden työnjaon mukaisesti sosiaalityöntekijänä. Perhehoidon järjestämiseen liittyvissä asioissa vastuuhenkilönä on perhehoidon sosiaalityöntekijä.

8 Yhteydenpito ja ilmoittamisvelvollisuus

Perhehoitosijoitusta suunniteltaessa on tärkeää, että omaisten kanssa neuvotellaan asiasta etukäteen. Mikäli mahdollista omaisten ja tulevien perhehoitajien tulisi voida tutustua toisiinsa jo perhehoitoa suunniteltaessa. Perhehoidossa olevan henkilön yhteyksien säilyttäminen omaisiin on tärkeää. Myös perhehoitajan toivotaan pitävän yhteyttä omaisiin perhehoidossa olevan henkilön ja omaisten toiveet huomioiden. Lasten kohdalla sovitaan aina erikseen yhteydenpidosta omaisiin.

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista Siun Soten vammaispalvelujen perhehoidon sosiaalityöntekijälle.

Perhehoitaja toimii yhtenä työryhmän jäsenenä Siun soten, omaisten sekä muiden tukipalveluja järjestävien tahojen kanssa. Perhehoitajan ja Siun soten on tehtävä yhteistyötä perhehoitoon sijoitetun henkilön asioissa. Perhehoitajan tulee pitää perhehoidon sosiaalityöntekijä ajan tasalla perhekodin tilanteista.

Perhehoitajan on ilmoitettava seuraavat asiat perhehoidon sosiaalityöntekijälle:

- asiakkaissa ja asiakasmäärissä tapahtuvat muutokset
- elämäntilanteen muutokset, esim. sairastumiset, muut esteet työnteolle
- perhesuhteiden muutokset, esim. erot, avo- tai avioliitot, lasten syntymät
- suunnitellut lomat ja niiden aikaiset järjestelyt
- ulkomaanmatkat perhehoitoon sijoitettujen henkilöiden kanssa
- perhehoitajaan, perheeseen tai asiakkaisiin kohdistuneet tapaturmat ja väkivallanteot tai muut vastaavat vakavat vaaratilanteet ilmoitetaan aina välittömästi tapahtuman jälkeen ja niistä tehdään yhdessä perhehoitajan kanssa Hai-pro-ilmoitus. Ilmoituksen tekeminen on tärkeää tapaturmavakuutuksen korvaavuuden kannalta.
- muut mahdollisesti tärkeät perhehoitoon vaikuttavat seikat
- **asiakkaiden läsnäolot perhehoidossa on ilmoitettava kuukausittain:**
Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevista on kuukauden vaihtuessa, viimeistään kuukauden viimeiseen päivään mennessä ilmoitettava kuluva kuukauden poissaolot (päivän tarkkuudella, yhdenkin yön muualla yöpymiset on ilmoitettava).

Pitkäaikaisesti perhehoidossa olevien osalta päivätoiminnoissa, koulussa yms. käynneissä tapahtuvat muutokset tulee ilmoittaa.

Lyhytaikaisista asiakkaista on ilmoitettava läsnäolot hoitojakson ilmoituslomakkeella mieluiten heti hoitojakson jälkeen, mutta viimeistään kuukauden viimeiseen päivään mennessä.

Jos perhehoitaja havaitsee perhehoitoon sijoitetun henkilön elämässä, olosuhteissa tai olotilassa jotain poikkeuksellista, tulee hänen ottaa ensimmäiseksi yhteyttä perhehoidon sijoittajaan tai huoltajaan asian selvittämiseksi.

Mikäli perhehoitoon sijoitettu henkilö katoaa perhehoidossa ollessaan, tulee perhehoitajan tehdä lähietsintä. Ellei kadonnut sen tuloksena löydy pitää katoamisesta ilmoittaa poliisille ja Siun soteen.

9 Salassapito ja vaitiolovelvollisuus

Sosiaalihuollon asiakkaita koskevat asiat ovat pääsääntöisesti salassa pidettäviä. Sosiaali- ja terveydenhuollossa luottamuksensuoja ja siihen liittyvät salassapitovelvoitteet ovat keskeinen edellytys hyvälle ja ammattieettisesti kestäväälle toiminnalle sekä asiakkaiden perus- ja ihmisoikeuksien edellyttämälle yksityisyyden suojalle. Siten lähtökohtana on perhehoidossakin salassapito. Asiakasta koskevat arkaluontoiset asiat ja asiakirjat ovat kokonaan salassa pidettäviä, jo tieto asiakkuudesta on sinänsä salassa pidettävää tietoa.

Perhehoitajalla on vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille, myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi.

Salassa pidettävistä asioista voi sivullisille antaa tietoa asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään. Jos asiakkaalla ei ole edellytyksiä arvioida suostumuksensa merkitystä, tietoja saa antaa hänen laillisen edustajansa suostumuksella, jos laillisella edustajalla itsellään on oikeus ko. tietoja saada. Perhehoitajan on hyvä jo etukäteen sopia, miten menetellään esim. kodissa käyvien vieraiden suhteen tai kodin ulkopuolella liikuttaessa, mitä perhehoitoon sijoitetusta henkilöstä saa ulkopuolisille kertoa, jos kyselyjä tulee.

Salassapito on huomioitava myös sosiaalisessa mediassa ja mm. valokuvien julkaiseminen ei ole sallittua (esim. Facebook) ilman asiakkaan omaa tahtoa ja kirjallista suostumusta. Alaikäisen lapsen kohdalla julkaisemiseen tarvitaan huoltajan kirjallinen suostumus ja lapsen oma tahto. Julkaisussa on suostumuksellakin käytettävä erityistä varovaisuutta ja huomioitava salassapito ja sosiaalisen median riskit.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812) sisältää tarkemmat säädökset salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta.